

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
ühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas . . . " 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1–2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee laodes, Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskkliidu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetus ja talitus:

Tallinna, Tehnika t. 16-c. Telefon: Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülge Kr. 30.—
Pool lehekülge " 15.—
Veerand " " 7,50
Kaheksandik " " 4.—

Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 5

25. mail 1928 a.

V. aastakäik.

SISU: Jälle uus riigiteenijate haiguskindlustusseadus. — Kahesugune möödupuu. — Uus riigiteenistus-seadus Lätis (lõpp). — Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevusest. — Raudteevalitsus ja korteriküsimuse lahendamise. — Priikorterite andmisest. — Muljed r. ja o. teenijate keskkliidu saadikutekogu koosolekult. — Kas vastutavad tööjuhatajad mõilevad? — Raudteelaste tööpingusest. — Raudteelaste päevamured (üldkoosolek „Endlas“). — Posti t. t. kutseühisuste X kongress. — Postipeavalitsus töönorme kärpimas. — Raudteelaste Santluki ja Timpmanni ametijuubelid. Valga raudteelaste suurpäev. — N.-Jõesuu puhkekodu. — Raudteelaste vormiriiete saamise uus kord.

Jälle uus riigiteenijate haiguskindlustus-seadus.

Riigiteenijad on igal omal kongressil toonitanud ja valitsusvõime palunud, et neile võimaldataks osa võtta nende olukorda normeerivate seadus- ja määruseelnõude väljatöötamisest, kuid kahjuks on need soovid ikka ja alati eest leidnud kurdid kõrvad ja kivikõvad südamed. Ja talitatud on just vastuoks, on vaadatud riigiteenijaskonna kui mõne riigivaenlase peale, kelle eest peab hoidma suurimas saladuses kõik, mis neid kuidagi puudutab ja huvitab, olgu see siis teenistusseadus, distsiplinaarseadus, palga-, pensioni- või haiguskindlustusseadus. On isegi nii kaugele mindud, et mõne seaduseelnõu kohta kõige üldisemat informatsiooni keeldutakse andmast ja riigiteenijaskond saab harilikult alles siis näha, millise eluvõõra sünnitusega teda on õnnistatud, kui see „Riigi Teatajas“ ilmub või otsaga riigikogusse jõuab, kust siis üksikute riigikoguliikmete või -rühmade

käest neid nurumas käima ollakse sunnitud. Oleme korduvalt näidanud, kui võrd eluvõõras on sarnane talitusviis ja millised kahjulikud tagajärjed sellel on, kuipalju „muutmise-seaduse muutmise-seadusi“ sellega sünnitatakse, kuid kõik see pole aidanud. Valitsused on tulnud ja läinud, on olnud järsult eitavaid ja diplomaatiliselt kõrvalepuiklemaid vastusi, on antud isegi otsekohe-seid lubadusi, kuid needki on jäänud vaid lubadusteks (nähtavasti on möödunud aastal pühitsetud Macciavelli mälestuspäev aidanud meelde tuletada tema õpetusi lubaduste pidamise suhtes!) ja nii seisame ikka vanal kohal.

Toonitame seda kõike selleks, et jälle kord näidata, kuhu sarnane talitusviis meid viib. Enam kui aasta aega on päevakorral riigiteenijate haiguskindlustuse (arstiabi) küsimus. Kaks seaduseelnõu on juba läinud kõigi kaduva teed, teine neist oli juba

sündides surnud ja ei näinudki riigikogu; oleks sellepärast võinud arvata, et lõpuks ometi taipama hakatakse, et sellel viisil, kuidas neid eelnõusid vabritseeritakse, paremaid tagajärgi olla ei saagi, kuid kõik tühi lootus. Uus eelnõu – kolmas – on jällegi suure saladuse kätte all valminud ja hiljuti võisid riigiteenijad siis ajakirjandusest lugeda, et nüüd olla see Gordiuse sõlm lõpuks nii lahendatud, et kõik on rahuldatud. On hundid sõõnud ja ka lambad terved. Oleme püüdnud siis sellesse nii suurde „riigisaladusesse“ mõne pilgu heita, kuid peame kahjuks konstateerima – ei tee seegi eelnõu häbi oma kahele eelkäijale.

Nagu riigiteenijad vististi veel mäletavad oli esimene eelnõu ülesse ehitatud praegusele korrale selle vahega ainult, et teatud protsent kuludest pidi jääma riigiteenijate eneste kanda. Tonkmann & Ko tahtis sealjuures aga väikest demagoogiat teha ja nii kukutati seadus lõpuhääletusel riigikogus läbi. Järgmine kava oli kokku seatud haigekassade süsteemi alusel, kukutati aga riigiteenijate ja arstikonna poolt efektoodud puuduste tõttu juba valitsuses läbi ja nüüd leiab isegi töö-hoolek. ministeerium, et eelkalkulatsioonid tema paremust polla näidanud. Sellepärast on uus kava kokku seatud jälle selle vana äraproovitud senise korra alusel, mis oma elujõulikkust olla tõendanud. Sellest tulla ainult kõik puudused kõrvaldada ja siis olla ta vägagi vastuvõetav. Et ka riigiteenijad korduvalt on avaldanud soovi jääda senise korra juure, siis näibki, nagu oleks asi kõigiti korras. Kahjuks pole asi siiski nii.

Töö-hoolekandeministeerium on puudusi otsinud ja leidnud Tonkmann & Ko seisukohalt, riigiteenijate seisukohad teda pole palju huvitanud, et kõige suuremaks puuduseks senises korras olla see, et riigiteenijad saavad haiguskindlustust peaaegu tasuta, sellepärast on siis ka selle puuduse kõrvaldamisele juhitud kõige enam tähelepanu; on katsutud võimalikult suur osa kuludest veeretada riigiteenijaskonna oladele – kõigist enam-vähem tähtsamatest kuludest 20 – 25 %, osalt isegi täiesti. Hoopis haiguskindlustuseta jäetakse ajutised tööjoud.

Nii siis, senist korda on tõesti „parandatud“ ja parandatud õige põhjalikult. Seaduse alt on kõige pealt välja jäetud kõik riigitöölised ja ajutised tööjoud. Tööliste lubatakse vähemalt eriseadus, ajutistest tööjoadest aga minimeerida vaikes mõõda.

Nähtavasti kavatsetakse nad hoopis ilma arstiabita jätta. Jättes täiesti käsitamata küsimuse, kuivõrd tarvilik ja otstarbekohane on eriline haiguskindlustuse kord riigitöölisedele, ei saa ometi kuidagi leppida sellega, et ajut. tööjoud koguni ilma haigus-kindlust. tahetakse jätta. Meie palgaolud pole ei alalistel veel vähem ajutistel sarnased, et nad võimaldaksid arstimist omal kulul. Teiseks pole need ajutised tööjoud kaugeltki nii „ajutised“, kui nende nimetus vast näitab. Sageli tuleb ette juhusid, kus nad peaaegu vabariigi esimestest päevadest peale kuni siia ajani vahetpidamata teenivad ja ikka „ajutised“ on (nähtavasti selle põhimõtte järgi, et kõik siin maailmas ainult mõõdaminev, ajutine on!) Koosseisusid on kümned korrad muudetud, „alaline“ on koondatud, kuid „ajutised“ püsivad rahuliselt edasi – muidugi kui nad hästi alandlikud ja ülemuse meele järgi on. Kuid see kõik ei tohiks ikkagi anda veel põhjust jätta neid ilma arstiabita.

Veel vähem saab aga nõus olla teise tähtsa põhimõttelise muudatusega senises korras, nimelt sellega; et osa haiguskindlustuse kulusi tahetakse veeretada riigiteenijate kanda. Sellise summa vajadust põhjendatakse sellega, et arstimiskulud seni alaliselt kasvavat ja et sellepärast vaja olla neid, kui mitte piirata, siis vähemalt stabiliseerida, vaja olla kõrvaldada liialdused, ja seda saavutatakse kõige kergemini sellega, et osa kuludest jäetakse riigiteenijate eneste kanda.

Keegi ei kahtle muidugi, et sel teel võib kulusi kokku hoida, kokkuhoid oleks aga veel suurem, kui juba kõik kulud riigiteenijate eneste kaela veeretataks. Teine küsimus on muidugi, kas see riigi ja rahva seisukohalt ka vastuvõetav ja lubatav on.

Seaduse eelnõu kokkuseadjad ei ole selletuskirjas toonud andmeid selle kohta, kui palju on süüdi arstiabikulude kasvamises liialdused ja kui suure summa teeb välja see osa kuludest, mis nüüd riigiteenijate eneste kaela tahetakse veeretada; sellepärast jääb selgusetu, kas mõeldakse sel teel ainult liialdusi kõrvaldada, või ka muidu kokku hoida ja kui suure summa nimelt. Meie ei kahtle sugugi, et arstiabi tarvitamisel just samuti kuritarvitusi ette tuleb, kui igal teisel alal (isegi riigikontrolör olla endale seadusevastaselt kahekordseid tasusid maksta lasknud, nagu hiljuti kuulsime; mis siis enam teistest surelikkudest rääkida!), kuid et need mingit märgatavat mõju avaldaks kulude suurenemisele, seda

me küll ei usu. Ja nende vastu võitlemiseks peaks otsitama ja leitama teised teed, kui et piirata arstiabi saamise võimalusi seal, kus seda kõige enam vaja.

Meie arvates on arstiabi kulude kasvamise põhjused hoopis sügavamad ja kurb on, et meie sotsiaalministeerium seda seni veel märganud pole. Eesti riigiteenijaskond loodi 1919/20 a. Tema koosseisu sattus siis tunduv osa noori ja vallalisi, sõjaväest vabanenud inimesi. Ainult nendel aladel, kus endine teenijaskond enam-vähem püsima jäi (näit. raudtee, post j. n. e.), jäi teenijaskonna keskmine vanadus ja perekonnaliigete arv normaalaegadele sarnaseks. Kuid isegi nendel aladel võib vist kaunis tõenäoliselt olefada keskmise vanaduse vähenemist nende venerahvusest olnud teenijate arvel, kes siit lahkunud ja kellede asemele jällegi peamiselt nooremad sattusid. Neis asutis aga, mis täiesti uuesti komplekteeriti, sattusid teenistusse, nagu juba tähendatud, suuremalt osalt nooremad ja vallalised

isikud. Arstimise kulude suuruse määrajaks inimese elus on aga peaaegaliselt kaks tegurit: vanadus ja perekond. Iga aastaga, mis täiealane isik surma poole sammub, tõuseb temal tarvidus arstiabi järgi; ühel vast vähemal, teisel suuremal määral, kuid tendents on vastavalt tõusev. 1919/20 aastast on pea 10 aastat möödunud ja riigiteenijaskonna keskmine vanadus on selle aja sees kahtlemata tõusnud. Selle otsekoheseks ja paratamatuks tagajärjeks on aga, nagu nägime, arstiabi kulude tõus. Selle tõusu paratamatus saab meile seda arusaadavamaks, kui me arvesse võtame need tervishoiu vastased tingimused, millistes need 10 a. on tulnud mööda saata (alatoitus, halvad õõruumid, veel halvemad korteriolud), kui me arvesse võtame, et suur osa teenijaskonnast osa võttis ilma- ja vabadussõjast, millede mõju tervisele iga päevaga rohkem end avaldab.

Teiseks tähtsamaks arstimiskulude suuruse teguriks on, nagu tähendasime - perekond. Nii pea kui vallaline isik abiellub, on arstiabi vaja kahele isikule, kusjuures kulud harilikult aga enam kui kahekordseks tõusevad, sest et naine juba oma organismi rühituse ja funktsioneerimise tõttu haril. rohkem arstiabi vajab, kui mees. Järgnevad aga, nagu see loomulik olema peaks, abiellumisele ka lapsed, siis tõusevad kulud jälle mitmekordseks. Juba rasedus ja sündimamine üksi võivad nõuda rohkem kulu-
id, kui enne seda kahele inimesele 10 a.

jooksul vaja läks. Kuid igaüks teab, et laps esimestel eluaastatel märksa suuremat hoolt ja arsti nõuannet ja abi vajab, kui täiskasvanu.

Teisest küljest on aga kindel, et riigiteenijate perekonnaliigete arv abikaasade ja laste arvel praegu märksa suurem on, kui aastat 9-10 tagasi. Ja just see asjaolu on kahtlemata avaldanud kõige suuremat mõju arstiabi kulude kasvamisele.

Olgu eelpooltoodud väidete tõenduseks toodud mõned arvud asutusest, kus teenib nende ridade kirjutaja.

Määralisi riigiteenijaid oli:

1./I. 1924 a. - 100, 1./I. 1928 - 93.

Nende keskmine vanadus:

1./I. 1924 a. - 34,0 a., 1./I. 37, 41.

Neist oli:

1./I. 1924 a. vallalisi 58, abielus 42.

" 1928 " " 41, " 52.

Arstiabi saajate perekonnaliigete arv:

1./I. 1924 a - 73, 1./I. 1928 a. - 92.

Need arvud kõnelevad küllalt selget

keelt. 4 a. jooksul on riigiteenijate keskmine vanadus tõusnud 3,37 a. võrra; see tõus oleks veelgi enam lähenenud 4 aastale kui mitte mõned vanemad teenijad surma ja koosseisude koondamise tõttu lahkunud poleks.

4 a. eest oli vallalisi tervelt 58% üldarvust, nüüd aga ainult 44% veel. Ühenduses sellega tõusis ka arstiabi saajate perekonnaliigete arv 73 pealt 92 peale, olgugi et teenijate üldarv vähenes.

Need arvud näitavad aga ka, kelle kanda lähevad peaaegalikult need kulud, mis nüüd riigiteenijate kaela veeretatakse: perekondadega riigiteenijad on need, kes selle all peaaegalikult kannatama peavad; need, kelle olukord nüüdki küllalt raske on. Tagajärjeks on muidugi see, et nende olukord veelgi raskemaks muutub, et mõniglaps peab ilma jääma kas tänaviliku arstiabist õigel ajal või mõnest muust hädavalisest tarbest, et siis suurendada niigi juba suurt surijate arvu või haiglasena ja kiratsevana edasi hingitsedes kord ühiskonna koormaks saada. Saaksime sellest aru, kui meil leitaks, et rahvast on palju, et teda vaja vähendada. Kuid ometegi lüüakse meil iga päev lokku ja hädaldatakse, et rahvas sureb välja. Ei tea keda niisugused perspektiivid peaks avatlema perekonna soetamiseks!*) Saame aru ka

*) Väga iseloomustava näite sellest, kuidas meil suhtutakse lastesse ja nende tervisesse pakub neil päevil ajakirjanduses ilmunud sõnum - kavatsustavat (vaata lhk. 4).

sellest, kui poliitilised parteid hääle püüdmiseks riigiteenijaskonna tervise arvel demagoogiat teha püüavad. Mis sinna parata, kui nende silmaring neid paremaid loosungeid leida ei luba. Aga et sellest demagoogia lainest osa hakkab võtma sotsiaal-

ministeerium, kes kõigest sellest kõrgemal peaks olema ja end ainult riigi kui terviku huvidest juhtida laskma, see on küll enam kui kurb, see näitab, et seal veel arusaamisele pole jõutud oma tõelistest ülesannetest.

Kahesugune mõõdupuu.

Kui riigiteenijad vabariigi iseseisvuse aastapäeva eel julgesid päevakorda võtta üheksordse toetuse nõudmise küsimuse sellepärast, et 1 aprillist 1927 a. ei pandud maksmateenistusvanuse lisatasu ja perekonnaabiraha kõrgendatud norm, siis kippus parempoolne ajakirjandus riigiteenijatele kallale. Kõigiti põhjendatud toetuse nõudmine tehti juubelikingi mangumise küsimuseks, vaikides surnuks tõsiasja, et vabariigi valitsus uue palgaseaduse elluviimise puhul lubas ka kõnealolevad tasud 1 aprillist 1927 a. maksmata panna. Valitsevate ringkondade häälekandjad tegid siis „avalikku arvamist“, püüdes kõigest jõust seltskonnas vaenulikkust riigiteenijate vastu esile manada.

Riigiteenijate nõudmistel selgitamiseks võttis ajakirjanduses sõna tol korral ka riigikohtu esimees. Kahtlemata aitas see väljaastumine riigiteenijate nõudmise mahamatmist valitsuses õigustada. Riigiteenijate nõudmine lükati tagasi ja lõputulemuses said riigiteenijad ja -töölised juubelikingina sihiliku mahategemise osaliseks. See oli neile taksuks selle eest, et nad viletsate palkade ja alaliste kallalekippumiste peale vaatamata vabariiki 10 aasta jooksul ennatsalgavalt teenisid.

Kui nüüd pärast juubelipidustusi riigiteenijate esitajad veel kord riigivanema Tõnissoni poole pöörasid teenistusvanuse lisatasu ja perekonnaabiraha kõrgendatud normi maksmapanemise nõudmisega, siis vastas nende nõudmistele peale riigivanem naljaga, soovitades lisateenistuseks korve punuda ja pitse heegeldada. Pealegi olevat temal kavatsus linna läheduses asuvate soode ja rabade suurejoonelisemat ülesseharimist teostada, kus soovijad võiks omale toidupoolist kasvatada.

Niiviisi reageeriti riigiteenijate ja tööliste

alandada apelsiinide tolli, sest laulupeole sõitvat suured hulgad välismaalasi, kes olla harjunud seda odavasti saama. Nii siis rikkad välismaalased peavad seda odavasti saama, aga kui meil aastate kaupa juhiti tähelepanu sellele, kui tarvilik oleks apelsiini tolli alandamine meie laste tervise eest hoolitsemise mõttes, siis leidsime kurdid kõrvad eest!

ainelise seisukorra parandamise nõudmistele. Mis teevad aga valitsuse liikmed, kellest on riigiteenijate palkade kõrgendus, oma ainelise seisukorra parandamiseks? Niikui riigikoguliige Gustavson riigikogu kõnetoolilt teatas, härrad ministrid saavad ministripalka ja 10.000 marka kuus sõiduraha, kuigi riigi poolt auto kasutada; võtavad peale selle riigikoguliikme palga, kuigi nad riigikoguliikme kohuseid ei täida ja saavad 4000 marka kuus korteriraha ka siis, kui neil riigi poolt korter kasutada; saavad kõigile sellele veel juurde pool ministripalka aja eest, mil juhuslikult teise ministri kohuseid täidavad. Sarnasel kombel hangitud kõrvaltastude abil tõuseb ministripalk kuni 107.000 margani kuus. Kui neid asjaolusi riigikogus ette toodi, sattus riigivanem Tõnisson marru — ei mitte sellepärast, et härrad ministrid riigikassat kolmest udarast korraga imevad, oh, ei — vaid sellepärast, et Gustavson oma paljastustega äratavat kahtlust ministrite aususe kohta. Valitsusejuht leidis täiesti loomuliku olevat, et ministrid igalt poolt võtavad, kust võtta võib, kui nad aga võtmist seaduse tõlgitsemisega põhjendada oskavad. —

Aga veel huvitavam on Tartu-Võru rahukogu kohtunikku streigi lugu. Härrad kohtunikud keeldusid väija sõitmast Valka, Petseri ja Võrru, põhjendades oma keeldumist päevarahade madala normiga.

Omal ajal püüdis siseministeeriumi peasekretär Eugen Maddison kangapikkuste artiklite abil väidata, et riigiteenijate streik, kui võitlusevahend oma olukorra parandamiseks, on ilmtingimata keelatud. Näis, et ka kohtunikud seda arvamist pooldavad, kuna nad tagajärjeta jätsid raudtee tehaste tööliste kaebuse selle kohta, et nende ühingu põhikiri streigi kui võitlusevahendi sissevõtmise pärast registreerimata jäeti. Nüüd aga selgub, et kui asi kohtunikku eneste olukorra parandamise puutub, siis loevad nad endale ka streigi, kui võitlusevahendi, lubatuks. Samasugusel arvamisel näib ka riigikogu olevat, kes heaks arvas kohtunikku

päevaraha normi kõrgendada, kuigi rahukogu kohtuniku palk 35000 marka kuus on ja vastavalt sellele tal õigus oli väljasõitude puhul peale sõiduraha veel 400 marka päevaraha saada.

Pärast neid fakte peaks pimedalgi näha olema, et meie valitsevatel ringkondadel ja nende teenistuses seisvatel organidel kaks mõõdupuud on: üks käsituseks siis, kui asi puutub neisse enestesse ja teine siis, kui asi neid otsekohe ei puuduta.

Kui alamteenijad ja töölisel nõuavad oma viletsa ainelise seisukorra parandamist, siis pannakse valitsevate ringkondade poolt kõik selleks liikuma, et seltskonnale sugereerida arvamist, nagu oleksid alamteenijad ja töölisel need, kes riigikassa tühjaks teevad. Kui aga ministrid samast kassast võtavad riigikoguliikme palga, kuigi nad riigikoguliikme kohuseid ei täida, siis leitakse, et seda võib seaduse tõlgitsemisega põhjendada. Imestama paneb, et riigikohtu esimees nüüd ei pea tarvilikus oma autoriteetlikku arvamist avaldada meie ministrite oskuse kohta seadust tõlgitseda.

Kui raudteelased 1920 a. nälja ja äärmise viletsuse tõttu olid sunnitud viimase abinõuna streigi välja kuulutama, sest et nende õigustatud nõudmistele peale valitsevad ringkonnad vilistasid, asetati hulk raudteelasi trellide taha, veel rohkem lükati traataia

taha. Praegu saavad rongiteenijad nõnda nimetatud tühjade otsade puhul 1 mark tunni tasu. Ja tihti juhtub, et kogu päev rongiteenijal tühja otsa tegemiseks ära kulub, kusjuures ta päevarahana 10–15 marka saab. Ometegi viibib ta väljaspool oma kodu ja saab palka ainult 6000 marka kuus. Aga katsugu ta oma 1 margalise tunnitasu kõrgendamise nõudmist streigi abil läbi viia. Missuguse otsuse teeksid selle sammu kohta needsamad kohtunikud, kes enestele streigi lubatavaks võitlus-vahendiks peavad, saades päevaraha 400 marka ja palka 35000 marka kuus. Asi on niikaugelt läinud, et isegi ajakirjandus – mitte pahempoolne – on sunnitud avameelselt ja lootusetult kirjutama: „Meil on riigimehi, kes paneksid tasku riigi kõige elusa ja eluta inventariga, kui see oleks võimalik.“

Lisame omalt poolt juure:

„Meil aga ei ole kusagil kuulda olnud, et oleks öeldud: Meie riigimehed on kõik ausad ja piinlikult tundeliku südame-tunnistuse ja häbitundega inimesed.“

Riigiteenijad ja -töölised, tehke vastavad järeldused elu kibedatest õppetundidest. Raputage maha loidus, astuge kõik võitlusse õiguse ja õigluse eest. Kuulutagem kadu korruptsioonile ja neile kildkondadele, kes seda harrastavad.

— Y.

Uus riigiteenistus-seadus Lätis. (Lõpp.)

Vaadates seda seadust üldiselt seisukohalt kui demokraatlik olla-tahtva riigi sedusandlikku akti, peab ütleva, et „Jumala armust“ Nikolai 2. temale kõhklemata äärele oleks võinud kirjutada „БЫТЬ ПО СЕМУ“ — nii vähe on temal demokraatia lõhna. Riigiteenijate liigitamine eesõigustatuiks ja paarijaiks, ülemuse heaksarvamine ja omavoli — need on selle seaduse iseloomustavamad jooned. Isegi sarnases küsimuses on otsustav ülemuse äranägemine, kas haige riigiteenija on töövõimeline või mitte, olgugi et arsti tunnistust nõutakse. Veel kaugemale minna on vist küll raske! Sarnaseid asju aga nagu teenijaskonna osavõtt temale elulise tähtsusega küsimuste lahendamiseks — neid otsime selles seadusest asjata. Kui Läti riigiteenijaskond seni osa võttis distsiplinaarküsimuste lahendamiseks, siis on nüüd sellestki küsimusest katsutud nii mõõda saada (et mitte väga avalikult „värvi“ näidata), et äetakse

administratiiv kambrite moodustamine eriseaduse lahendada.

Läti riigiteenijaskond on meie teada läbikäimises rahvusvaheliste organisatsioonidega, mis omale ülesandeks seadnud töötavate rahvakihtide olukorra parandamise eest võitlust. Kahilemata ei viivita ta tutvustamast neid selle seadusega. Saladuseks ta igatahes ei jää. Läti demokraatliku vabariigi heale nimele ta aga Euroopas küll au ei tee, veel vähem tema sotsialistlikule valitsusele.

Rahvasteliidu juures asuv tööbüroo tegi läinud aastal otsuseks, edaspidi pöörda rohkem tähelepanu vaimutöölise olukorrale. Eesti ja Läti riigiteenijaskonnal tuleks hoolt kanda, et seal teadmatuks ei jää ehk ühekülgsest ei saaks valgustatud see ebademokraatlik olukord, mis ääreriiikes valitseb riigiteenijate suhtes. Ehk aitaks seegi oma jagu kaasa selleks, et sundida siin võimalolevaid riigikordi silmas pidama,

et sõnade ja tegude vahel ei pea mitte valitsema ülepääsematu kuristik, vaid et teod peavad käima sõnade järgi; et demokraatliku riigikorra loomiseks pole küllalt, et seda põhiseaduses deklareerida, vaid et siis vaja on ka talitada vastavalt demokraatlikele põhimõttele.

Aga meie ei tohi siin juures unustada

ka seda, et parlamentaarses riigis iga rahva-kihi olukord ja huvide kaitse suurel määral oleneb sellest, kui võrd see kiht on end suutnud organiseerida ja maksma panna. Ja kätt südamele pannes peame tunnistama, et me just seda tõsiasja kõige enam unustama kipume.

Demokraat.

Ülevaade raudteelaste keskküingu juhatuse tegevusest.

Keskküingu nõudmisel pandi raudteevalitsuse poolt toime juurdlus kitsaroomalise raudtee 60 piirkonna 602 tööjao tööliste kaebuse puhul töötasu ebaõiglase arvestamise asjus. Juurdlusest võttis osa keskküingu esitaja. Asja igakülgseks selgitamiseks olid koha pealt kahest tööjaost — 601 ja 602 — asjaosalised ja tunnistajad välja kutsutud. Ülekuulamisel selgus, et 601 tööjao töölised vahetasid 602 tööjaos umbes 250 mtr. ulatusel roopaid ja liipreid ja Olustvere jaamas 3 pöörangut. Ka 603 tööjao töölised aitasid 601 tööjao töid lõpetada. Kõiki neid asjaolusi 601 ja 602 tööjagude töötasu hindade võrdlusel arvesse võttes selgus, et 601 tööjao tööliste kaebus on põhjendamata. Ka muus osas osutus kaebus alusetuks. Komisjoni otsus on kaebajatele teatavaks tehtud.

Raudteevalitsus teatas keskküingule, et III veojaoskonna alla kuuluvaile teenijaile palgamaksimise ilmsiks tulnud väärnähtused on kõrvaldatud.

Raudteevalitsus teatas keskküingule, et vagunipuhastajaile kahe aasta põlde korrage väljaandmise kohta on veodirektsioonile korraldus tehtud. Sellega avaneb vagunipuhastajaile võimalus põllesi pesemise puhul vahetada. Ühtlasi uuendas keskküing oma nõudmist põlde kandmise tähtaja lühendamise kohta poole võrra, s. o. et ühe aasta peale kaks põlle välja antaks.

Autasude kohta esitas keskküing raudteevalitsusele järgmised soovivadused:

1. Eestkätt tuleks autasu määrata neile teenijaile, kes juba kauemat aega teeninud.

2. Arvesse võttes autasu maksmiseks määratavate krediitide vähesust tuleks üldiselt autasu maksta kauaaegse teenistuse eest ainult teenijaile, kes teeninud 25, 35 ja 50 aastat.

3. Autasu määramisel silmapaistva ja teeneterikka teenistuse eest ei tohi unustusse jätta alamteenijaid ja töölisi, kuigi nad juhtivatel kohtadel ei teeni.

Keskküingu esindajatelt kohalikkudes korteri- ja uurimiskomisjonides on nende tegevuse kohta aruanded nõutud. Mõni päev tagasi kutsuti kõik esindajad kokku üldisele nõupidamisele ja juhtnõõride saamiseks edaspidise tegevuse kohta.

Korteriküsimuse kohta raudteevalitsusele esitatud sooviavalduste peale on raudteevalitsuselt vastus saadud. See vastus ei rahuldanud keskküingut. Ja et raudteevalitsusel kuuldavasti kavatsus on luua erisoodustusi korteri suhtes just kõrgematele ametnikudele, otsustati 13 mail s. a. Tallinna sõlmes korraldada raudteelaste üldprotestkooskolek, võttes harutusele peale korteriküsimuse ka teisi üldtähtsusega küsimusi. Koosoleku, mis aset leidis 13. V. s. a. kino „Endlas,“ kirjelduse leiavad lugejad käesolevas „Sides.“ Korteriküsimust selgitame käesolevas numbris ka paaris teises artiklis, mis raudteelaste poolt sisse antud.

Keskküingu ettepaneku peale teenijaile puhkuse võimaldamise asjus eeloleval suvel, vastas raudteevalitsus, et puhkuse võimaldamise kohta on T, E, V ja F direktsioonidele vastav korraldus tehtud.

Jga riigiteenija kohus on oma

— **h ä ä l e k a n d j a t „S I D E“** —
kaastöö ja tellimisega toetada!

Teated organisatsioonide tegevusest.

Riigi-omavalitsusteenijate keskliidu saadikutekogu koosolek

peeti neljapäeval 3 mail s. a. Tallinnas „Estoonia“ teatrimajas. Kinnitati 1927 a. rahaline aruanne, mis tasakaalustatult kokku seatud Mk. 326.294.— peale ja varanduse seis aruanne 31 detsembriks 1927 a. Mk. 218.199.— peale. Keskliidu 1928 a. eelarve võeti vastu tasakaalus Kr. 2215.— peale (221.500 senti). Keskliidu juhatuse liigeteks valiti saadikutekogu poolt J. Martens, J. Kallmann, V. Rutnik ja A. Simson — kõik uued, ja F. Kari, H. Nurk, J. Pipar, J. Ohaka, M. Venda — endised.

Revisjoni-komisjoni liigeteks valiti V. Laak E. Valder ja A. Jögi.

Riigiteenijate majandusliku seisukorra parandamise asjus otsustati esimeses järjekorras nõuda teenistusvanuse tasu ja kõrgendatud perekonnaabiraha seaduse maksmapanemist. Teises järjekorras tuleb nõuda korteriraha maksmist kõigile teenijaile, kes priikorterit ei saa, 20% rahalise palga-

summa pealt. Kolmandas järjekorras tuleb nõuda riigiteenijate palgaredeli revideerimist, kõrgendades palga alammäära protsentuaalselt vastavalt elukallidusele.

* * *

10 mail s/a. jaotas riigi- ja omav. keskliidu uus juhatuse ametid järgmiselt:

Esimeheks postiiteenija J. Martens (oli V. Laak), abideks A. Simson ja F. Kari; sekretäriks metsateenija J. Pipar (oli H. Nurk) abideks J. Kallmann ja V. Rutnik; laekahoidjaks tolliteenija M. Venda abiks J. Ohaka. H. Nurk ametita liikmeks.

* * *

15 mail s/a. toimiti posti t. t. teenijate kutseühisuse uues keskjuhatuses ametite jaotust.

Valiti: esimeheks J. Kallmann, abideks A. Martin ja A. Könning; sekretäriks J. Mau, abiks Kristel; laekur-varahoidjaks G. Prants, abiks K. Pöhako.

Ametita: Mikk, Valter, J. Martinson, Rumm.

Raudteevalitsus ja korteriküsimuse lahendamine.

Välja minnes raudteelaste viimasel üleriiklikul kongressil korteriküsimuse kohta vastuvõetud resolutsioonis ülesse seatud põhimõtetest esines keskühing raudteevalitsuse ees järgmise ettepanekuga:

„Korterite vabastamise puhul anda vabad korterid eeskätt teenijaile, kellel Riigi Teataja nr. 76 — 1927 a. põhjal on õigus prii korterit saada (alama palga saajad, ülemäärased teenijad). Kõigile teenijaile, kellel raudtee korterit ei ole, maksta korteriraha 20% suuruses palgast. Selleks otsustatakse nõuda 1928/1929 aasta peale tarvilikud summad lisaelarvega ja võtta vastavad summad järgmiste aastate eelarvetesse.“

Selle peale sai keskühing raudteevalitsuselt järgmise vastuse:

„Vastuseks Teie kirjale 24.IV.28 a. nr. 191 teatame, et selles avaldatud palve 1-ne punkt — korterid anda esimeses järjekorras neile, kes seaduse järele õigustatud saama prii korteri — saab täidetud, milleks vastavad korraldused tehtud; palve 2-se punkti — korteriraha maksta kõigile, kellele võimalik ei ole anda korterit natuuras-täitmine osutub võimalikuks, sest krediidi suurendamine eelarve kokkuseadmise juu-

res on ära keelatud. J. Raudsepp, peadirektor. J. Mängel, sekretär.“

Nii siis riigikassa huvide silmaspidamise vajadus ei luba teenijate olukorra parandamiseks krediite suurendada ja raudteevalitsusel teenijate õiglasele nõudmisele vastu tulla. Meile ei ole see uudiseks ega üllatuseks, — et kui alamteenijad oma olukorra parandamist nõuavad, siis valitsuse esitajaile alati riigikassa huvid südamele kõige lähemal seisavad. Kohe lödveneb aga riigi huvide silmaspidamise surve, kui asi puutub kõrgematesse ametnikkudesse. Raudteel on kõigil direktoritel ja teistel kõrgematel ametnikkudel odavahinnalised raudteekorterid kasutada. Isegi selle peale vaatamata, et mõnel neist omad majad olemas, — kasutavad nad raudtee korterit, mille eest odavat üüri maksavad. Oma maja üürnikkudelt võetakse muidugi ajakohast üüri. Riigi Teatajas nr. 21 — 1928 a. välja kuulutatud vabariigi valitsuse poolt 2 märtsil 1928 a. kinnitatud riigiteenijate elukorterite üürhindade ümbernormeerimise juhtnõude järgi tõusevad 1. IV. 1928 a. riigimajades korteri üürid umbes 2–3 kordseks, võrreldes praeguste üüridega. Selle tagajärjel tuleks direktoritel,

kes praegu mitmetoalise korteri eest umbes 2.000–2.500 marka üüri maksavad, edaspidi 4.000–5.000 marka kuus üüri maksta. Et sellest hädaohust direktoreid päästa, on raudteevalitsus esinenud ettepanekuga anda kõikidele direktoritele prii korterid. Ja et asjale demokraatlikku värvingut anda, on direktorite sappa mahutatud veel laojuhatajad ja piletimüüjad. Mis aga hoopis tähele panemata on jäänud,

need on riigikassa huvid ja seda selle pärast, et asi puutub direktoritesse. Eks ole siin lugu just samasugune kui ministrite mitmekordsete palkade puhul.

Raudtee alamteenijate pere tahab sarnast kahe mõõdupuu tarvitamist veel kord avalikult kinni naelutada ja nõuab kindlasti, et eestkätt parandataks alamteenijate olukord.

Priikorterite andmine praegusel kujul on suurim õiglusetus ja põhiseaduse vastane toiming.

Toimetuse poolt.

Anname ruumi raudteelase kirjutisele, et seda valusalt küsimust igakülgsest selgitada, kuigi meie kõiki allpooltoodud väiteid pooldada ei saa.

Üks on selge: eestkätt tuleb tõotada välja õiglane palgareedel, vastavalt organiseeritud riigiteenijaskonna poolt ülesseatud nõuetele, kusjuures palk peab sisaldama ka tasud natuuras, raha peale ümber arvatult. Siis kaoks ka igasugune arusaamatus priikorterite alal.

Kuni see teostatud pole, on õigustatud riigiteenijate nõudmine, et kõigile, kes soodustust priikorterite näol ei saa, antaks kompensatsiooniks korteriraha vähemalt 20% suuruses palgast.

Meie vabariigi põhiseaduse vastav § lausub, et ei tohi olla kodanikel eesõigusi, kuid peab kahjuks ütleva, et just riigiteenijate korteritega varustamise alal on seda kõige suuremal määral leida. „Õndsalt“ vene ajal oli maksev kindel põhimõte: kõik riigiteenijad olid õigustatud korterit saama. Siis koosnes teenistuse tasu palgast ja korterirahast, kuid kui keegi sai prii korteri, siis korteriraha ei antud.

Juba vabariigi algpäevil kaotati meil korteri suhtes eesõigused. Igaüks pidi maksma korteri eest põranda pinna järele + mõnusused (vesi, W.C. j.n.e.). Kuigi kõiki just rahuldada ei suudetud, aga seisukord oli õiglasem ja ühtlasem, sest kellegil erilist eesõigust ei olnud, ning mis kõige tähtsam, iga-teenija maksis, vaatamata sellele kas era- ehk kroonukorteris elutses. Hiljem aga kui intriigid raudteel aset võtsid, ning üks ametkond ennast eriliselt välja upitama hakkas, siis igasugu konksude abil oskasid selle ametkonna esifajad endale „teenistushuvides“ ka priikorterid välja kaubelda. Et mitte just väga välja paista, siis kisti sinna teisi juure ja rida ametnikke varustati priikorteritega, mis kohe alguses paksu verd sünnitas.

Mäletavasti eelmise aasta rdt. kongressil, kui seda küsimust harutati, avaldas üks

saadik soovi, et sarnane eesõigustatud seisukord ära kaotataks, kõik olgu eesõigusteta — ühe taolised. Kuid kahjuks leidus mehi, kes ütlesid: „mis on kätte saadud, seda ei maksa ära anda, vaid tuleb juurde võidelda“. Kahju, et selle saadiku ettepanek liig pealiskaudselt võeti, jättes teda „valge varesena“. Ettepanek hääletati maha ja algati „juure võitlema“.

Tagajärjed on käes, mis igale ühele näitavad, et õigem oleks olnud neid üksikuid eesõigustusi alla tõmmata, kui tervet teenijaskonda oma vahel kisklema ja kades-tama panna.

Vaatleme lähemalt neid tagajärgi, mis on annud priikorteri saamine. Kortereid on mitmesuguse suuruse, pinna, väljaehituse ja soodustustega. Kes on heas korteris, saab suuremat tulu, mõnususi, kes halvemas, väiksemas, sel puuduvad kõik need; tagajärg on, et ollakse üksteise peale kadedad, otsitakse põhjuseid kaebamiseks, et ühelt ära võtta ja omale seda saada; omavahel on rahu kadunud.

Ühesuguse palgaga teenijad — üks saab priikorteri, teine maksab; tagajärg on, et üks saab karistatud kuus 8–15 kroonini, korteri raha makstes, millest loomulikult meeleshärm ja pahandused omavahel.

Et kõigile ei jätku kroonu kortereid, eriti alamteenijatele, siis on osa saanud, kuid osa on jälle ilma, mis eriti sügavalt löikab neisse, kes linna korteris maksavad 10–20 krooni kuus, ajal, kui teised sama palgalised priikorteri saavad.

Priikorter osutub üksikutele palgalisaks ning tagajärjed on kõige kurvemad: inimesed on omavahel kurjad, kadedad, igat parajat juhust kasutatakse, et teisele ette heita, nõõgata, söimata ja koguni auku kaevata.

Priikortrite saamise ümber lüüakse ala-

liselt lahinguid. Kõigi abinõude ja võetega katsutakse, kel juba olemas, omale veel parem saada.

On, näiteks 200–220 kr. palgaga ametnikke, kes priikorteri saavad, mille võiks hinnata 40 krooni peale kuus. Selle kõrval eisaa aga 300 kr. kuupalgaga direktor mitte priikorteri. Tagajärg on, et need direktorid nüüd omale tahavad luksuskortereid ka muidu saada, kuna vähemad vennad, kel korterid puuduvad, protestikoosolekuid

toime panevad. Tahtmata tõuseb võrdlus lume palli kasvamisega, sest pallist on tekkinud vall, mis ähvardab kõiki matta kisklemise, kaklemise, ähvarduste ja protestikoosolekute alla ja see kõik ainult ühe põhiseaduse vastase eesõiguse pärast.

Juhid, — kaaluge järele ja võtke kuulda: korteril ei ole ühist palgaga, prii korter üksikuile praegusel kujul on põhiseaduse vastane soodustus. Kõik maksku korterist!
Raudteelane V.

Muljeid r. ja o. teenijate keskliidu saadikutekogu koosolekult.

3 mail k. a. oli riigi- ja omavalitsus-teenijate keskliidu poolt ülemaaline saadikutekogu Estonia teatrimajas kokku kutsumatud. Ilmunud oli peale keskliidu juhatuse vaevalt kümnekond saadikut. Jäi tunne, et riigiteenijate pere vähe tunneb huvi oma üleriiklise koonduse — keskliidu — vastu.

Keskliidu tegevus viimase ajajärgu eest, mille kohta esines aruandega liidu esimees h-ra Laak, võeti terava arvustuse alla. Raudtee alamteenijate esitaja h-ra Simson tegi keskliidu juhatusele kibedaid etteheiteid loitudes, saamatuses ja lubamatu passiivsuses. Ta konstateris, et juhatuse pole suutnud täita ei ühtegi neist ülesannetest, mis ta ametisse astumisel enda peale võttis. Viimasel ajal ei ole keskliit mingisuguseid elumärke avaldanud ja kui nii edasi läheb, siis ei ole keskliidul olemasolemise mõtet.

Üllatusena osutus saadikutele keskliidu juhatuse liikme h-ra Venda suhtumine juhatuse tegevusse. Ta kinnitas täiel määral seda, mis ette tõi raudteelaste esitaja ja väljendas õige pessimistlikke vaateid keskliidu teovõime kohta. Mõne saadiku poolt tähendati, et kuna h-ra Venda koosolekutel harrastab kritiseerimist ja püüab väga radikaalne olla, esinemiste puhul valitsusvõimude ees ei olevatki ta nii pealetungiv. Igatases on h-ra Venda esinemine sümptoomne ja näitab eestkätt, kuivõrd keskliidu juhatuse liigete keskel üksmeel puudub.

Samuti sümptoomne ja üllatav oli postiteenijate saadiku M. kõne. Tema arvamise järgi seisvat keskliidu teovõimetuse põhjused selles, et keskliit ei ole suutnud luua tihedat kontakti kõrgemate ametnikkudega, näiteks — direktoritega. Õpetajate liidul minevat sellest ajast kõik hästi, kui direktor K. aktiivselt sekka löönud.

Järgmiste sõnavõtjate poolt avaldati imestust sarnaste väidete kohta, mida esile tõi postiteenijate saadik M. Tegelikult elust võetud näidete varal tehti selgeks, kuivõrd ükskõikselt, isegi vaenulikult, kõrgemad ametnikud suhtuvad alampalgasaajate saatusse. Neil teenijail on veel elavalt meeles kuidas enne vabariigi juubelipäeva üks kõrgemaist ametnikkest oma autoriteediga õhutas vaenulikust alama palga saajate vastu, kui need julgesid esineda toetuse maksmise nõudmisega. Ka direktor K. kohta tuuakse ette asjaomaliste ringkondist just vastupidist selgele, mis postiteenijate saadik M. rääkis.

Eelpooltoodud etteheidetele vastates toonitas keskliidu esimees h-ra Laak, et ta tõesti on püüdnud tagasihoidlik olla, isegi informatsiooni andmises vabariigi valitsusega peetud läbirääkimiste kohta.

Keskliidu sekretär h-ra Nurk aga asus seisukohale, et keskliit olevat sihtliit ja sellepärast temalt erilist aktiivsust nõuda ei saa. Iga ühing muretsegu ise oma käekäigu eest.

Nii siis: äärmine tagasihoidlikkus ja sihtliidu põhimõte olid keskliidu tegevuse taktika määrajateks! Kuivõrd niisugune taktika õige oli, selle peale on parimaks vastuseks keskliidu tegevuse tulemused, või õigemini tegevus ilma tulemusteta.

Keskliidu juhatuse esimees h-ra Laak lahkus juhatusest. Kuid uude juhatusse jäid veel nii mitmetki endise juhatuse liikmed. Kas kavatsevad nad ennast ka edaspidi lasta juhtida neist põhimõtetest, milledest nad nii kramplikult kinni pidasid endises juhatuses? Need põhimõtted garanteerivad küll isikliku rahu, vaevalt aga kolbavad juhtnõõrideks võifluses riigiteenijate olukorra parandamisel.

Saadik.

Kas vastutavad juhatajad mõtleavad?

Viimane suurem raudteekatastroof Tallinnas Endla tän. ülesõidu kohal manas esile terve rea küsimusi meil raudteede tehnilisest organiseerumast ja tehniliste seadude korraldamast. Objektiivselt katastroofi põhjustajaid otsides, leiame, et Lutheri teeharult peateesse pandud pöörang oli üldiselt liikimisele hädaohtlik (kuuldavasti olla vastavad asjatundjad sellele omal ajal tarviliselt tähelepanu juhtinud): pöörang kallakul, umbik kõrvalteel lühike ja kallakuga, hoiatussignaali just pöörangul ilma eelhoiatusega (mis väga tähtis raskematele rongidele). Liiklemise korraldus Koplast Lutheri teeharule ja ümberpöörduvalt puudulik: manöövrirong lastakse Lutheri hoo-vist tagasi vabalt, kuna alles peatee juures pöörangul ta sel puhul peatatakse, kui peateele rong kas Ülemistelt, Koplast või reisijatejaamast välja lastud. Kaubavagunite pidurid on nõrga sidumise võimega, ei ole ühest keskkohast juhitavad nii kui reisijaterongides, vaid iga ühte peab käsitsi kinni keerama; pidurdajate arv on vähen-datud sellaseni, et kallakutel rasket rongi pidurdades nende tegevus ei suuda mingit mõju avaldada.

Kui muil mail rongiteenijate arv kaubarongides 1—2 inimese peale viidud, siis ainult selle tõttu, et pidurid on automaatsed — keskkohast (vedurilt) juhitavad. Meil aimatakse küll amerikaniseerumist, kuid ühekülgsest — inimtööjõu vähendamise suunas. Teist külge — mehaniseerumist, — mis mujal sellaste vähendustega kaasas käivad,

meil ei teostata. See minevat kalliks maksma. Sellest ei taheta aru saada, et pidurdajate arvu vähendamisest saadud kasud on pea täielikult kustutatud puuduliku pidurdamisega seotud õnnetusteläbi tekkinud kahjudega.

Viimase katastroofi kohal olid koos pea kõik raudteeinsenerid, kuid milleks? Kas selleks, et võtta kõnesolevast juhtumisest õpetust, otsida üles mõjureid, mis katastroofi esile manasivad ja teda kahekordistasivad või tähele panna, kuid arenevad päästetööd ja mida ka sel alal paremini korraldada. Vaevalt see mõnele meelegi tuli. Küll aga otsiti süüdlast-inimkuradikest.

Kui meil puuduvad juba modernimad seadud õnnetuste ärahoidmiseks, siis ei tohigi olla modernid päästeabinõusid. Vene „dubinuschkas“ peab vist kaua veel olema meie päästetööde peateguriks. Kuid ka siin oli tagasimineku teravamalt tähele pandav kui edu.

Meie mehed „dubinuschkat“ laulda ei oska, venevaimulised juhid aga millegi pärast eestlauljaks ka ei hakanud, ja nii veniski päästetöö õõpimeduses kahesaja küünla ja mõne takutordi valgusel. Et paarsada töölisi kohale oli kutsutud, siis ei toodud depoost isegi tugevajõulisi tung-raudu välja. Kurb oli jälgida seda abitut edasi-tagasi jooksmist ja teada, et ümber- ringi on tehnika edenenud, kuid meil ei taha nihkuda vene mälestusist kaugemale. Südilt otsivad inimsüüdlast, et temal ku ohvritallel kõigi puuduste pattu lunastada

Amik.

Raudteelaste tööpingusest.

„Tee ja Tehnikas“ Nr. 3/70 püüab hra H. Neuhaus valgustada raudteelaste tööpingust, võrreldes kaht tundemat: üldiselt tarvitavat, kuid mittemidagi ütlevat — ühe kilomeetri teele, ja teist — läbitõotatud tonn-kilomeetritele.

See on igatahes väga tänuväärne töö ja näitab vastuvaidlematult tõde, et tarvitada tundemat ühe kilomeetri peale on täiesti ebaõige. Nii tuleb Saksamaal, kus tööd mitu korda eeskujulikult korraldatud ja mehaniseeritud kui meil, ühe teekilomeetrile 13,27 teenijat (meil 3,94), kuna 1000 tonn-kilomeetrile tuleb 1,0 teenija (meil 2,1); Rootsis langeb teekilomeetrile 3,64 teenijat, 1000 tonn-kilomeetrile 0,9,

Leedus — teekilomeetrile 4,11 ja 1000 tonn-kilomeetrile 2,7 teenijat.

Mis siit selgub? See vaid, et Saksas, kus suur teede-võrk ja kesk-asutuse teenijaid ühe teekilomeetrile sellega vähem, siiski teenijate arv teekilomeetrile meiega võrreldes 3,5 korda suurem, kuid tonn-kilomeetrile 2 korda vähem kui meil. Teenijate üldine arv ei ole otsekoheselt ärarip-puvuses teepikkusest, vaid tee-koormatist. Et Saksas tee-koormatise peale 2 korda vähem teenijaid kui meil, siis on selleks tunduvalt kaasamõjuvad järgmised asjaolud: vedude pinevus, kauba liikimine mõlemis suunas võrdne ning keskmine veokaugus maksimaalne ja, millest meil undki ei nähta,

laadimistöõde mehaniseerimine. Meil liiguvad kaubad peamiselt ühes suunas ja saadetiste keskmine veokaugus on väiksem kui Saksamaal.

Rootsis on tehnilised tingimused enam-vähem võrdsed Saksa omadega, kuid teenijate arv ühe teekilomeetrile on pisut vähem kui meil, tonn-kilomeetrile aga isegi vähem kui Saksas. See on tingitud sellest, et veod on pikemamaalised kui Saksas.

Leedu tulem näitab, et seal teenijate arv suurem kui mujal, ja selle põhjustajana peame võtma tema halvemat töökorraldust, raskemat juhatusaparaati ja väikest teulatust.

Kuid eeltoodud tundem — läbitõõtatud tonn-kilomeetritele — ei ole ju iseenesest too absoluutselt õige, lõplik. Ka temas vaja korrektiive teha, täiendades teda täht-

salt mõjuvate lisaarvutlustega üldisest teepikkusest (amortiseerib keskkorralduse mõjutamist), laadimispunktide arvust (meil tekiavad punktid, mis ennast ära ei tasu), keskmisest veokaugusest (pikamaalised veod tarvitavad palju vähem tööjõudu) ning üldisest vedude pinevusest (mõjutab tee korrashoiu kulusid). Liikumise korraldamiseks j. m. s. s. korraldustöödeks tarvitatav teenijate arv ei ole otsekohe veo-pinevusest ärarippuv, vaid ainult teatud hulk lisa-pinevust tekitab vajaduse tööjõudude arvu tõsta.

Sääraste lisaarvutustega täiendatud tööpinguse tundema leidmine võimaldab vast õiglase hinnangu üldisest teenijate arvust. Senine tundem ühe teekilomeetrile peab aga õiglasemaga — läbitõõtatud tonn-kilomeetrile — asetatama.

Raudteelaste päevamuresi.

Tallinna sõlme raudteelaste üldkoosolek.

Pühapäeval 13 mail korraldas raudteelaste kutseühingute keskühing kino „Endla“ ruumes Tallinna sõlme raudteeteenijate ja tööliste üldkoosoleku. Oli ilmunud kogukas pere raudteelasi. Päevakorras: teenistus-tasud, perekonnaabiraha, korterid ja korteriraha ja organiseerimise küsimus.

Koosoleku juhatajaks valiti A. Melenčuk, Jõgi, sekretäriks V. Rutnik, Kriisa.

Kõigi küsimuste kohta esines põhjaliku ettekandega keskühingu sekretär J. Rukki.

Ettekannetel ja neile järgnevail läbirääkimistel rõhutati üksmeelselt asjaolu, et raudteelaste seisukord on äärmiselt vilets. Saadav teenistustasu on niivõrd väike, et teenija ja tema perekond nälgeb.

Vabariigi valitsus on eitavalt suhtunud raudteelaste õigustatud nõudmistesse, põhjendades seda sellega, et riigi majandusline kandejõud ei võimalda praegusel silmapilgul palgaolude parandamist. Samal ajal aga võtavad kõrgemad riigiametnikud riigikassast 2—3 palka ning „direktoritele“ kavatsetakse anda priikorterid.

Streik — vabariigi põhiseadusega palgateenijaile kindlustatud võitlusvahend on lubatud ja mõeldav ainult kõrgemate riigiametnikkude suhtes, nagu seda on kohunikud.

Raudteelased peavad ennast üksmeelselt koondama kutseühingutesse, et oma nõudmised läbi suruda.

Koosolek võttis vastu järgmised resolutsioonid:

Teenistustasude ja perekonnaabiraha küsimuse kohta.

I. Koosolek läbi arutades palga, teenistusvanuse lisatasa ja perekonnaabiraha kõrgendatud normi maksmapanemise küsimusi nõuab, et

1) võetaks revideerimisele elatismiinum, sest elukallidus on viimasel ajal märksa tõusnud,

2) kuni uue palgaredeli väljatõõtamiseni kõrgendataks praeguseid palku vastavalt elukalliduse tõusule — arvates seda tõusu viimastest palkade reguleerimisest,

2) tõõtataks välja õiglase palgaredel vastavalt riigi- ja omavalitsusteenijate keskkliidu poolt ülesesetatud nõuetele,

3) pandaks maksma 1 aprillist 1928 a. teenistusvanuse lisatasa ja perekonnaabiraha kõrgendatud norm ja maksetaks ühekordse toetusena poolekuu palk, kuid mitte vähem kui 50 krooni, kõigile riigiteenijaile ja töölistele 1927/28 a. eelarve aastal saamata jäänud tasude arvel.

II. Koosolek protesteerib kõige valju-malt selle vastu, et riigijuhid ja kõrgemad ametnikud võtavad riigikassast mitme ameti eest palka. Sarnane teguviis kõigutab usku meie riigivõimu teostajatesse ja tekitab tunnet, et riigivõimu teostajad on juhitud enda tegevuses ainult omakasu püüetest.

III. Paralleelselt palgavõitlusega peab tähele pandama ka seda, et praegu on paljud kehvad kodanikud täiesti teenistusesta,

kuna kõrge palga saajad ja võimumedel poetavad omi perekonnaliikmeid kohtadele.

Koosolek avaldab säärasele tegevusele täielist põlgust.

Korterite küsimuse kohta:

1) Koosolek läbi arutades korteriküsimust nõuab, et kõigile raudteeteenijatele ja tööliste maksetaks korteriraha 20% suuruses palgast ehk antakse korter natuuras.

2) Koosolek protesteerib kavatsuse vastu laiendada priikorterite saamist ainult direktorite ja nende abide kohta. Selles korralduses näeb koosolek püüet vabastada kõrge palga saajaid uutest üürinormidest ja veeretada kogu üürikoorem uute kõrgendatud normide järgi alamteenijate ja tööliste peale.

3) Kuna praegu ei suuda raudteevalit- sus kõigile neile, kes priikorterit juba õigus- tatud saama, korterit anda, aga samal ajal on raudtee kortereid, kohtades, kus korteri puudus suur, mitteraudteelastele välja üüri- tud, tunnistab koosolek tarvilikuks, et need korterid saaksid vabastatud ja antud raud- teelastele, kes on õigustatud korterit saama.

Organiseerimise küsimuse kohta:

I. Arvesse võttes, et raudteelaste töö- tingimusi ja õiguslist korda alatasa halven-

datakse, kuna majandusline seisukord elu- kalliduse tõusu ja rõhuva enamuse teeni- jate ja tööliste äärmiselt madalate palkade tõttu on muutunud väljakannatamatuks, tunnistab koosolek tarvilikuks, et:

1) kõik raudteelased, oma poliitiliste vaadete erinevuse peale vaatamata, koon- duks oma kutseühingusse,

2) kõik kutseühingud koonduks oma keskühingu ümber,

3) keskühing looks tihedad sidemed riigi- kogu rühmadega, kes teenijate ja tööliste huvisid kaitsevad,

4) keskühing astuks selleks samme, et tulevatel riigikogu valimistel raudteelased suudaksid läbi viia riigikogusse oma esitajad.

II. Koosolek nõuab, et vaimlistel töö- aladel seataks sisse 6-tunniline ja füüsilistel tööaladel kaheksatunniline tööpäev.

Koosolek mõistab üksmeelselt hukka raudteevalituse korraldused, kus teenijaid sunnitakse kuni 30 tundi vahetpidamata teenistuses viibima.

III. Et toetada kutseorganisatsioonide võitlust avaliku hääle kaudu, peavad kõik raudteelased koonduma oma ajakirja ümber, tellides „Sidet“ ja saates temale kaastööd kohtadel esinevate päevaküsimuste kohta.

Positiivne teenijate kutseühisuse X kongress

29. ja 30. aprillil Tallinnas.

Päevakorras oli: Keskjuhatus aruanne ja eel- arve.

Tasude küsimus, s. o. palgad, varustus, teenistus- vanuse tasu, perekonnanõu, korteriraha, söidu- ja päevarahad, arstiabi j. n. e.

Organiseerimise küsimus, hääleandja küsimus, töönormid, puhkused, ametkõrgendus ja valimised põhi- kirja järele ning R. ja O. t. Keskkliidu saadikutekogusse.

Kongressi juhatajaks valiti: J. Martens, abiks P. Tomson, sekretäriks O. Liblik, abideks L. Kõrb ja L. Pinkovski.

Mandaatkomisiooni valiti: A. Kõnning, Hol- land ja Böstrov.

Keskjuhatus tegevusest annab aru esimees J. Kallmann. Selgitab kõiki üksikasju, mis tehtud mõ- dunud kongressi otsuste elustamiseks ja samuti ka muude nõudmistele teostamiseks.

Aruannet kokku võttes tähendab kõneleja, et neis küsimustes mis olenevad seaduseandlusest, olla väga raske tagajärgi saavutada, sest parlamendi enamuse ei suhtu hästi palgategenijale nõuetesse. Rohkem taga- järgi olevat saadud nendes küsimustes, mille lahenda- mine postivalitsuse võimkonnas.

Pea ühel häälel võetakse vastu keskjuhatus tege- vuse ja kassaaruanded ning avaldatakse tänu tehtud töö ja nähtud vaeva eest. Aruanne kinnitati 689,395 sendiliste tuludega. Kulude osas 523,363 senti. Saldo 25. IV. 28. a. 166 krooni 32 senti. Eelarve kinnitati 6612 krooni 67 senti tulude ja kuludega.

Keskjuhatus poolt mõõdnud kongressi otsuste kohaselt kokkuseatud uus palgakava kiideti hääks vähemagi parandusega ning tehti keskjuhatusel üles- andeks selle elustamiseks võimalusi leida, kuid asuti selle juures seisukohale, et eeskätt tuleks ikkagi nõuda teenistusvanuse tasu, kõrgendatud perekonnanõu abiraha ja korteriraha maksmist.

Ühised seisukohad leiti ka varustuse, arstiabi korralduse ja kõigi muude tasude küsimustes. Ka töönormide, puhkuste ja muude küsimuste kohta, mis puudutavad postiametkonna sisemisi töötingimusi, suudeti leida ühised, kõigile vastuvõetavad seisukohad, kuid milles ühist keelt ei leitud, see oli „võimuküsi- mus“ ja organiseerimisküsimus.

Juba kongressi algul oli selles väike konflikt. Keskjuhatus poolt oli korraldus tehtud nende osakondade saadikutele, kes omi kohustusi pole kannud, anda esialgselt vaid sõnaõiguslikud saadiku-liikme- kaardid, mida põhjendati põhikirja ja distsipliini nõuete täitmisega. Sellele vaidles vastu h-r Imelik Tartust, seletades, et kohustuste omandamine olla kõige vähema lähtisusega. Nähes aga, et suur enamus keskjuhatusel kindlat korraldust pooldas, tasus Tartu osakond omad võlad ja mandaatkomisjon andis ka nende saadiku- tele täieõiguslikud liikmekaardid välja.

Organiseerimise küsimuse juures oli keskjuha- tuse poolt esildatud rida nõudmisi põhikirja tühikute täitmiseks ja organisatsioonilise distsipliini teostamiseks võimaldamiseks. Neile nõudeile vaidlesid jällegi Tartu

ja Narva osakondade saadikud vastu, püüdes sünnitada lõhet Tallinna ja provintsi saadikute vahel. Seda lõhet püüti ka eelarve arutamisel sünnitada, kui oli kõne Tallinna osakonnale kodu soetamiseks toetuse andmisest.

Tulevasele keskjuhatuse valimisele asudes, asusid mõõdnud aastate tegelased töötakistusele. Nõuti rühmade kaupa valimist. Kuna aga üheksa osakonda oma saadikud üldisel alusel olid valinud, kes esitasid kõiki selle osakonna teenijaid igast rühmast, siis ei saadud ka kongressil rühmi enam moodustada ja enamuse, 35 saadikut, leppis kokku valida üldiselt, andes posteljonide rühmale 3 kohta, tehnilisele rühmale 3, ametnikkudele 4 ja ülematele ning abidele 1. 19 saadikut vaidlesid sellele südilt vastu, nimetasid enamuse kokkuleppe moodust põhikirja vastaseks, vähemuse vägistamiseks j. n. e. ning lahkusid protesteerides kongressilt. Kuid nõuetav kvorum oli koos ja kongress võis oma tööd edasi jätkata.

Uude keskjuhatuse valiti: J. Kallmann, Kristal, Põhako tehnilisest rühmast, Mau, Prants, Kõnning (Pärnu) ja Mikk (Tartu) ametnikkude rühmast, Martin, J. Martinson ja Rum posteljonide rühmast ning Valter kont. ülemate ja abide esitajana.

Riigi- ja omavalitsusteenijate saadikutekogusse valiti: J. Kallmann, J. Martens, R. Jaanus, P. Tomson ja J. Martinson.

Revisjonikomisjoni valiti: Bõstrov, V. Laak, E. Martinson, Tofelmann ja H. Saveljev. Aukohtuse valiti: Martens, Saveljev, Bõstrov, E. Martinson ja J. Martinson.

Kongressi juhataja pidas lõpus süütava kõne, kutsudes kõiki ühisele tööle ja hoiduda neist, kes isiklikes huvides püüavad vaenu külvata organiseeritud pere ridadesse. —

Kongressil võeti vastu järgmised resolutsioonid.

1. Palkade kohta.

Kongress tunnistas tarvilikuks, et posti-telegraafi-telefoni-teenijate, kui loova töötajate palgad, kelle tööst riik nimetamisevääriks tulu saab, saaks teiste riigiteenijate palkadega ühlustatud, palga kõrgendamise teel keskühisele poolt väljatõstatud kava kohaselt. Eeskätt leiab kongress tarviliku olevat, et tehnilise personali, keskmiste ja alamate teenijate palgad saaks parandatud. Keskjuhatuse poolt väljatõstatud kava järgi saaksid ülemäärased 60 kr. kuus, posteljonid ja montöörid 70 ja 75 kr., ametnikud: vanem 130 kr., I a. 120, I b 110, II a 100, II b 90, III 80 ja IV 75 kr., kusjuures igas järgus ühe paljuametnikke. Mehaanikud 80, 90 ja 100 kr., tehn. jsk. juh. 120 ja 140 kr. Vasfavalt on kavas tõstetud ka vähemate asutuste ülemate palkasid.

2. Teenistusvanuse tasu kohta.

Posti t. t. teenijate üleriikline kongress teeb tulevasele keskjuhatusele kohuseks, tõusnud ja järjest tõustvat elukallidust silmas pidades, kõige energilisemalt selle eest võidelda, et kõigile riigiteenijatele Eesti riigiteenistuses olemise aja eest hakataks maksma teenistusvanuse lisatasu järgmiselt:

XXII. kuni XI palgaastmeni (s. o. 60—155 kr.) iga kolmeaastase teenistuse eest $\frac{1}{2}$ 5% palgast, ja üldse viis korda.

X—VII. palgaastmeni (s. o. 170—220 kr.) iga kolmeaastase teenistuse eest $\frac{1}{2}$ 5% palgast, üldse kolm korda.

IV—I palgaastmeni (s. o. 240—350 kr.) iga kolmeaastase teenistuse eest $\frac{1}{2}$ 5% palgast üldse kaks korda. Teenistusvanuse tasu tuleb maksma panna esimeses järjekorras.

3. Perekonnaabiraha kohta.

Kongress teeb keskjuhatusele ülesandeks nõuda uue perekonnaabiraha seaduse maksmapanemist kiiremas korras. Kõigile riigiteenijatele, kelle kuupalk ei ulatu üle 140 krooni, makstagu nende ülalpidamisel olevate laste pealt $\frac{1}{2}$ 10 krooni kuus abiraha, kusjuures palk ühes lasteabirahadega ei või tõusta üle 170 krooni kuus.

Laste pealt on õigus saada toetusraha kuni 18 a. vanuseni, tegelikult töövõimetute laste pealt aga vanaduse peale vaatamata.

4. Kortieriraha kohta.

Silmas pidades, et enamuse riigiteenijast saab palka alla elatisminimumi, ja et osa riigiteenijast kortieriraha ehk priikorteri juba saavad, tuleb, arvestates praeguste korterihindadega ja elukallidusega, maksta kõigile riigiteenijatele kortieriraha 20% kuupalgast, kusjuures alammäär oleks 20 krooni ja ülemäär 50 krooni kuus.

5. Varustuse kohta.

1). Keskjuhatusel tuleb samme astuda, et kõigile p. t. t. teenijatele antaks riigi poolt tasuta vormiriiet ja seal juures tõstetagu riide kvaliteeti eeskätt jaoskonna juhatajatele ja neile, kes praegu prii vormiriiet saavad. Varustus tuleb täiendada poolsaabaste, vihma- ja suvekuubede andmisega. Riideid kulutava töö juures tuleb postiitenijatele anda tolmukuued. Suviriided tulevad välja anda hiljemalt 1 maiks ja talveriided 1 oktoobriks. Varustuse kandmise tähtaeg tuleb lugeda sellest päevast, mil teenijail õigus oli varustust saada. Palitute kandmise aega lugeda 3 aasta pealt 2 aasta peale, talimütsid 3 aasta pealt 2 aasta peale.

2). Täiendava varustuse tähtajaks võtta:

Vihmakuued — 4 aastat.

Suvikuued — 4 aastat.

Saabastel — 1 aasta, 2 paari pooltaldadega.

Üldise varustuse kandmise tähtaega vähendada montööridele 25% võrra.

6. Sõidu- ja päevarahade kohta.

Kongress leiab vajalikeks, et ametsõidud omal hobustel, jõuveoabinõudel, samuti omal jalgrattal tasufaks postijaamade ühe hobuse-taksi suuruses.

Jalakäimise tariifi tõsta 9 sendi pealt 12 sendini klm. eest.

Võimaldada kõigile postiametkonnateenijatele sõit sisevete laevadel I klassi tariifi järele ja linnas lubada tarvitada omnibusse.

Päevarahade suhtes määrata kindlaks ametitegevuse piirkonnad ja päevarahad viia kooskõlla väljasviibimise kuludega. Päevaraha alammääraks võtta 150 senti, vaatamata selle peale missuguse liigi alla ametsõit kuulub.

Tegevuse piirkond võtta 25 klm. raadiusega

7. Pensioniseaduse kohta.

Kongress leiab, et pensioni seaduses ettenähtud vanadus, mis pensioni saamiseks õiguse annab, liig kõrge on ja avaldab kõige kindlamat soovi, et vanuse määr saaks 60 aasta pealt 55 aasta peale alandatud.

8. Teenistusseaduse ja distsiplinaar seaduse kohta.

Kongress peab tarvilikuks teenistusseadust seadusandlisel teel järgmiselt parandada:

1. Kariida igasugune liigitamine ametnikeks ja vabateenijaks.

2. Teenijatele kõrgendusandmist toimetada komisjoni läbi, milles võimaldada kutseühisuse esindaja osavõttu pariteetsel alusel administratsiooni esindajatega.

3. Hariduse nõudes seadust nii täiendada, et 6 kl. algkooli hariduse nõue nende kohta ei maksa, kes selle seaduse maksmahakkamisel juba ametis olid.

4. Määrata igas ametkonnas iga teenija liigi kohta kindlaks teenija ametisse võtmise kord.

Distsiplinaar seaduse väljatöötamisel aluseks võtta Balti riikide riigi- ja omavalitsusteenijate II rahvusvahelise konverentsi otsusi ja põhimõttid, milledest ei või puududa teenijaskonna esindaja osavõtt asjaarutamises ja et kõrgemaks astmeks distsiplinaar asjus oleks riigikohtu administratiiv osakond ja kaebamine sinna võiks sündida üldises administratiiv kohtu korras.

9. Töönormide ja koosseisude kohta.

1. Maksvuses olevaid töönorme ei või mingil tingimisel enam suurendada.

2. Püüda selle poole, et normid saaks seaduslisel teel kindlaks määratud, et oleks hõlpsam asutuste klasside muutmine vastavalt tööühikule.

3. Tehnilise personali koosseisu normi võtta korrastusmehaanikute valvekorra töö keskjaamades. Koosseisu väljaarvamist teostada erakorraliste ehitustöö ja kapitaalremondi tööpäeva kvantumite järele, mis võimaldab õiglaselt kõike ette tulevaid töid koosseisu normide alla arvata.

4. Koosseisu väljaarvamise maa posikontorite montööri väljasviibimise aeg võtta arvesse tegeliku väljasviibimise aja kohaselt, kuid mitte üle 12 tunni päevas.

5. Kongress tunnustab tarvilikuks kiiremas korras tehnilise töönormide muutmist ja reguleerimist selles suunas, et tööde üksuste peale määrataks rohkem tööjõudu. Kusjuures linnade võrkude kohta välja töötatakse nende olude kohaselt erinormid ja kõik senini normeerimata tööd normeeritaks.

Tehnilise personali hariduse tasapinna tõstmiseks korraldada kursusi ja soetada asutustele tehnilist kirjandust.

Mehaaniku õpilase õppimise aega pikendada 1 aasta peale, millest peab ta vähemalt 4 kuud välis- tööstest osa võtma.

6. Ametkonna arendamisel ja suurendamisel ning töö hulga kasvamisega tuleks ka teenijate arvu aastastalt seadusandlisel teel vastavalt suurendada.

7. Agentuurid, kus töö hulk kaks tööjõudu võimaldab, tuleks muuta kontoriks.

10. Preemiate kohta.

1) Asutustele, kus saavutatakse koosseisu arvel preemiat, võimaldada vastavalt asutuse teenijate soovidele täis koosseisu.

2) Preemiate seadust nii muuta, et riigile minev protsent ei tõuseks üle 25%.

3) Tehnilise preemia väljaarvamisel koosseisu juure, kas erakorraliste ja kapitaalremondi tööde arvel, välja arvata mitte eelmise, vaid selle aasta tehtud töö kohaselt, millega tegevuse aasta koosseisu preemiat välja makstakse. Preemiate soetamiseks ei lohi hoida vakant järke.

4) Kongress tunnustab tarvilikuks, et preemiateks välja maksetav summa igal juhtumisel võrduks 50% kokkuhoitud palga summast, nagu seda preemiate määrus ette näeb ja et tulevane keskjuhatus samme astuks, et selles summast saaks lisafasu ja preemiate väljaarvamise juhinõrides parandus tehtud. Praegused juhinõrid, peale 1927 a. ringkirja Nr. P./16 kättesaamist, seda ei võimalda.

11. Puhkuste kohta.

1) Et posti-peavalitsus on tehnilise personali puhkuse suve kuuldel, s. o. maist oktoobrini, ära keelanud, tuleks suvepuhkust siiski anda, kui kohapeal olud lubavad.

Teenijatele võimaldada puhkust võimalikult suvekuudel, kus puhkus osutub tõeliseks tervise kosutamiseks, mis eriti vajaline, arvesse võttes antihügieenilisi töötingimusi ja majanduslises kitskuses ning korteri kriisist tingitud tervist halvavaid põhjusi. Suve kuuldel puhkuse suuremal määral teostamiseks paluda postivalitsust eelarves ettenähtud ülemääralsi tööjõude kõige rohkem suvekuudel kasutada ja seda eriti suvituskohdades, kus ilma selleta suvel puhkuste teostamine pea võimatu.

3) Kongress leiab, et kõik suvel puhkust ei saa ja peab soovivatvaks, et suvel, 1. maist 1. septembrini, saaks suurte riikide eeskujul kella aeg 1 tund edasi lükatud. Kui see üleriiklisel võimalik ei ole, siis et posti f. t. teenijate töötunnid ehk operatsioonid algaksid 1 tund varem ja lõpeks 1 tund enne.

12. Ametkõrgenduste kohta.

1) Atesteerimisel peaks hindamise alused kindlad ja ühised olema kõigile.

2) Teenija, kes 2 aasta jooksul haige pole olnud, ega muul põhjusel peale puhkuse teenistusest puudunud, saab kõrgenduse saamisel ühe shansi juurde. Ühesuguste vanusega, atestatsiooniga, ja kõrgendusega kandidaatidestantakse eesõigus sellele, kes vähem tööt puudunud.

3) Ilma teenijate esitajate allkirjata atestatsioonlehti mitte maksvaks lugeda ja atestatsioonilehtede väljavõtted teenijatele välja anda.

13. Autasude kohta.

1) Kongress leiab, et autasude määramise juures tuleks ka kutseühisuse arvamised ära kuulata, mille teostamiseks paluda peavalitsust, et autasuks esildatavate nimed teatavaks tehtaks kutseühisuse keskjuhatusel.

2) Arvesse võttes, et terved teenijad, kes päev-päeva kõrval oma teenistuskohesid läidavad, ei saa praeguse korra juures suvel puhkust (olles sunnitud anda nõrgematele), peaks nad saada selle kompensatsiooniks vastavat autasu.

14. Organiseerimise kohta.

1) Püüda koondada kõiki p. f. t. teenijaid kutseorganisatsioonide.

2) Hoiduda igasugustest isiklistest ja rühmadevahelistest lahkkelidest, intriigidest ja konfliktidest, mis halvavalt mõjuvad ühistunde arenemisele.

15. Häälkandja asjus

1) Kongress peab tarvilikuks riigiteenijate ja nende organisatsioonide häälkandja olemasolu.

2) Arvestades asjaoludega, et Eesti riik väike ja et riigiteenijate organisatsioonid arvult väikesed, peaks kõik riigiteenijate kutseorganisatsioonid endid koondama ühise häälkandja väljaandmisele.

3) Juhusel kui ühise häälkandja väljaandmine mingipärast ei peaks korda minema, tuleks p. f. t. teenijate kutseühisusel mõne üksiku organisatsiooniga, näiteks raudteelastega, häälkandja väljaandmist ja toimetamist teostada, häälkandjale võimaluse piires majanduslist ja sisulist abi ja toetust andes ning kaastööd organiseerides.

4) Kahe või rohkem organisatsioonide poolt väljaantava ja ja toimetatava häälkandja talituses ja toimetuses peab tegutsetama kohustuste ja õigustuste proportsiooni põhimõtetel, s. o. organisatsioonil, kes häälkandjat majanduslises toetab, peab olema võimalus kaasa rääkida summade otstarbekohaselt kasutamise, samuti ka sisu väärtuse kohta.

5) Kongress volitab keskjuhatus häälekandja suhtes toimima ainult nendel põhimõtetel.

16. Arstiabiandmise korra kohta.

Töö- hoolekandeministeeriumi poolt väljatöötatud uue „riigiteenijate haiguskindlustus-seaduse“ kohta asus p. t. teenijate kongress järgmisele seisukohale:

1) Seaduse § 5 ettenähtud komisjonist võtab hääleõigusega osa riigiteenijat ravitseja arsti, riigiteenija ülesandmise järele (Ülesandmine peab sündima üks nädal enne komisjoni kokkufulekut. Arsti kutsub istungile moodustaja asutus).

2) Seaduse § 8 ei ole vastuvõetav, kuna sellega üks osa arstimise kuludest riigiteenija enese peale pannakse ja just tõsisemate haiguste juhustel, kus erarsti juures ravitsemine vajalik, kuna kindlapalgalisel riigiarstid - ametnikud tõsisematel haiguste juhustel oma otstarvet ei täidaks, vaid ravitsemine peale lisakulud juure võivad tekkida. Senikaua kui riigiteenijate tasu ei vasta elatistmiinimumile, tuleb maksev kord jätta.

3) Seaduse § 9 ei ole vastuvõetav, kuna arstimisvahendid peavad tasuta olema.

4) Seaduse § 10 I-osa tuleks täiendada selles mõttes, et maksmapandavad tasunormid peaksid kindlustama, et nende normide järele arstiabi andjaid oleks, et tasutaks pünaseristi tasunormide alusel, milliste suhtes peaks ette kokku lepitama ravitsejatega.

§ 10 II-osa pole vastuvõetav. Võib ainult piirata neid patenteeritud rohte, ilma millisteta moodne arstimine võimalik on.

5) Seaduse § 20 p. 2 all ettenähtud toetuse andmist riigiteenija surma korral matuse kuludeks ei või siduda riigiteenija perekonnale palga edasimaksmise seadusega, mille järele surnud riigiteenija perekond peab kolme kuu jooksul täie palga ja perekonnaabiraha edasi saama.

Arusaamatuste ärahoidmiseks tuleks sellekohane märge seaduse § 20 juure lisada.

6) Kuna seaduse § 8 vastuvõetav ei ole, ei oleks tarvidust ka eriliste arstide järele, mispärast terve § 24 välja langed.

7) Seadusekava kokkuseadmisel on tahetud välja jõuda usaldusarstide instituudi ärakaotamisele, millise olemasolu riigile riigiteenijate ravitsemine alal lisakulusi tekitab, mis üldiselt tunnustatav. Seaduse § 26 vastuvõtmisega sel kujul, nagu see kavas redigeeritud,

ei likvideeru usaldusarstide instituut aga mitte, vaid omab veel halvema kuja, seades linna-, maakonna- ja jaoskonna arstid sellesse ametisse. Seaduse § 26 oleks sellepärast vastuvõetav ainult järgmises redaktsioonis:

„Amelist haiguse tõttu puudumine, välja arvatud ravitusasutustes viibimiste vajadus, tõestatakse haiget riigiteenijat ravitseja arsti poolt. Kui aga asutuse juhatusel, kus haigunud riigiteenija teenistuses seisab, kahtlus tekib haiguse tõsiduse üle, võib asutuse juhatus haigelt nõuda veel linna-, maakonna- või jaoskonnaarsti lisatõestust.“

Lisatõestuse nõudmise võimaldamine asutuse juhatusel asetaks teenijat ravitsejat arsti olude juure, et tema sunnitud on enne tõõli vabastamise otsuse tegemist asja tõsiselt võtma, millega riigiasutused täiesti kindlustatud, et kuritarvitused ei tekiks. Kulude mõttes annaks § 26 redigeerimine soovitatud kujul riigile suure kokkuhoiu.

17. Kodukorra kohta.

1) Osakonnad peavad tasuma keskjuhatusel liikmemaksu kaks korda aastas ja hiljamal kolm kuud peale poolaasta möödumist.

Märge: Ainult mõjuvatel põhjustel võib keskjuhatus eelnimetatud tähtaega pikendada juhusel kui osakond selleks kirjaliku avalduse esildab, tungivaid asjaolusi ette tuues.

2) Igakordse liikmemaksu saatmisega peab iga osakond saatma keskjuhatusel täieliku liikmete nimikirja.

3) Osakonnad, kes neid otsuseid ja ka muid põhikirja nõudeid pole suutnud või tahtnud aasta vältel täita, tulevad likvideerida, ja nende varandus jääb järgneva kongressi keskjuhatusel korraldusse.

4) Kui osakond sellele otsusele ei peaks alluma, tuleb likvideerimist teostada seaduslikus korras.

18. Mitmesugused otsused ja sooviavaldused.

1) Kongress otsustab ühineda rahvusvaheliste postiteenijate esperantistilise ühinguga „Ilepto“ga.

2) Võeti vastu sooviavaldus, et keskjuhatus esildaks tulevasele kongressile põhikirja muutmise kava, kuulates selleks osakondade ning tegelaste soove ja käesoleval kongressil seks avaldatud mõtteid.

Mitmesugused teated.

Valga raudteelaste suurpäev.

29. aprillil s. a. kogus umbes 300 pealine pere raudteelasi Valga jaama depoo taga mäel asuvasse „Raudteelaste Kodusse“, et pidulikult pühitseda selle kauaoodatud asutise avamist.

Avamisele olid pealinnast saabunud raudteevalituse peadirektor, ehitusdirektor, eksploatatsiooni direktor, raudteelaste keskkõhingu, raudteevalituse ametnikkude, raudtee töõliste ning raudteelaste hoolekande ühingu esindajad, kes, peale „Kodu“ avamist peadirektori poolt, suulisi tervitusi ja soove edasi andsid.

Telegrahviliselt tervitasid riigivanem, teedeminister ja paljud teised.

Aktust kaunistasid kohalikud tegelased muusikaliste ja vokaalsete ettekannetega, mis soojalt vastu võeti.

Ohtul kanti ette kenas koosmängus Aitsami neljavaatusline näidend „Salmisto“. Hilja õõni kestsid saalis vaheldamisi tantsupalad orkestril ja raadios.

„Koduks“ on avar saal näitelavaga; kõrvalruumid riietehoiuks, lugemistoaks, raamatukoguks, einelauaks.

Peale mõningate täienduste näitelava juurde kuuluvate ruumide alal, võib ruumidega, olgugi et nad kitsad, siiski rahule jääda.

Armastus „Kodu“ vastu on kokku kannud üle 400 krooni raadioaparaadi muretsemiseks; on ka ligi 2000 kõiteline raamatukogu, mis seni küll korraldamatu.

Vastastikune toetamine ettevõtte elustamise töõs näitab igatahes kodu loomist tarviliselt viimistleda ja selleks soovivad kõik raudteelased Valga tegelastele ja toetajatele õnne, jõudu ja edu. Amik.

Posti-peavalitsuse töõnorme kärpimas.

Teedeministri poolt kinnitatud postiametkonna töõnormide kohaselt arvatakse sõlme-postiasutustele iga läbivava postiajentuuri posti lahti-ning kinnitegemiseks 15 minutit ametniku töõjõudu.

Posti-peavalitsuse viimase korralduse järgi kujundab posti mõiste postivedaja. Kui, näiteks, sõlme asu-

fusest nelja iseseisva agentuuri postid välja saadetakse ühe postivedajaga, siis tuleb see lugeda ainult üheks postiks, vaatamata sellele, et kõik neli posti eraldi kottidesse kinnindatult, eraldi postisaatedokumentide juures edasi saadetakse. Kuna ka niisuguse iga üksiku posti kinnindamise ja edasisaatmisel seesama töö tuleb ära teha, mis iga hariliku agentuuri posti kinnindamiselgi, ja kus peale selle veel teepealsete vahetuste jaoks kahekordsed veokirjad tulevad valmistada, siis tundub posti-peavalitsuse korraldus kohapealsete ametnikkudele ebaõiglasena. Oleks väga soovitatav kuulda, missuguste mõõdupuud posti-peavalitsus oma korraldusele aluseks võtnud?

Elge.

J. Santluk.

40 aastat radteeteenistust.

12. mail k. a. pühitses raudteevalitsuse ehitusdirektiooni vanem tööline Jaan Santluk oma raudteeteenistuse 40 aastast juubelit.

J. Santluk sündis 26 augustil 1863 a. Harju maakonnas Rae vallas mõisa teomehe pojana. 1888 a. 12 mail astus riigiteenistusse Ülemiste piirkonda. 1893 a. 1. aprillil määrati J. Santluk vanemaks tööliks Kehra piirkonda, 1894 a. Raasikule ja sealt 1904 a. jälle Ülemiste piirkonda, kus käesoleva ajani teenib.

J. Santluk kuulub nende veteraanide hulka, kes oma raudse tervisega ja energiaga on suutnud võitjana neist aegadest välja tulla, kus tööpäeva pikkus kestis päevatõusust kuni loojaminekuni ja ülemuse omavoli oli seadus. Kogu teenistusajal on J. Santluk ainult mõõdunud kevadel ühe kuu jooksul haige olnud.

Vaatamata oma väiksele palgale on suutnud J. Santluk ka oma arvurikka pere eest hoolt kanda. Üks poeg lõpetas tehnika kooli ja teenib praegu vedurijuhina raudteel, kuna teine, kes Tallinna tehnikumis õppis, Kanadas raudteel teenib. Tütardest, keda J. Santlukil neli, lõpetab üks Tartu ülikoolis filosoofia teaduskonna.

Kohusetruu ja eeskujuliku teenistusega on J. Santluk ülemuse poolt lugupidamise ära teeninud. Ka kaasteenijate seas on ta lugupidamises. Ja selle tõttu

ilmusid J. Santluki tema juubeli puhul tervitama tema kaasteenijad eesotsas jaoskonna ülemaga ja kohaliku teemeisriga. Juubilari austati väikese kingitusega ja sooviti talle tervist ja jõudu edaspidiseks teenistuseks. Ka kutsetingingu esitaja tõi juubilarile tervitusi raudteelaste kutseorganisatsioonide nimel.

35. aastat raudteeteenistuses.

Paar kuud tagasi pühitses Võlga depoo vedurijuhi abi Juhán Timpman oma 35 a. teenistusjuubelit. Kaasteenijad annetasid tubliile töömehele juubeli mälestuseks väärilise kingituse.

J. Timpman on veduriteenijate kutseühingu liige.

Narva-Jõesuu puhkekodu.

Raudteelaste Hoolekande Ühingu poolt Narva-Jõesuus korraldatav puhkekodu algab tegevust 3 juunil ja jääb avatuks kuni 2 septembrini. Puhkekodu kasutamine on maksuta ja vastuvõttu selles leiavad kõik Hoolekande Ühingu liikmed-raudteelased ja nende perekonnaliikmed, kes nende juures ja ülevalpidamisel elavad. Eesõigus on neil, kes kliimalist ravimist ehk kosumist mereäärses kohas vajavad ja seda tõestavad raudteearsti poolt väljaantud soovitusega.

Soovijad esitavad Hoolekande ühingu puhkekodu toimkonnale (Narva, raudtee ambulants) kirjaliku teadaande ühes raudteearsti soovitusena ja näitavad ära mitu voodit ja mis aja kestel soovitakse. Ilma arsti soovituseta sisseantud avaldused leiavad täitmist teises järjekorras. Kui sooviavaldaja 5 päeva kestel tema puhkekodusse määramise päevast arvates, puhkekodusse ei ilmu ehk viivituse põhjuseid puhkekodu toimkonnale ei teata ega uut tähtaega üles ei sea, arvatakse temale reserveeritud koht vabaks. Puhkekodusse ei võeta isikuid, kes sarnase haiguse all kannatavad, mille iseloom ehk harkavas ühiselumajas elamisel teistelet rahurikkuvaks ehk kardetavaks võib saada. Puhkekodus on: voodid ühes aluskoti ja tekiga ning tarvilik toidussesead. Toidustamist puhkekodus korraldab ühingi keskmise omahinnaga (ümarguselt 1 kr. 25 senti päev), misjuures toidustamise tasu pereemandale nädalate viisi ette makstakse.

Juhatus.

Vastutav ja tegev toimetaja: ALEKSANDER LEPP.

Väljaandja: EESTI RAUDTEELASTE KESKÜHING

A. Devis'e & J. Magnus'e trükikoda, Tallinnas.